

1928 Amsterdam Olimpiyat Oyunları ve Türkiye

Nilgün Nurhan Kara*

Giriş

Ulus devletler, Antik Çağ'dan beri zaman zaman vatandaşlarının bedensel özelliklerini güçlendirmeye yönelik çalışmalar içerisinde ve spor alanında elde edilecek başarılarını ırksal üstünlüğe dayandırabilmenin arayışı içerisinde olmuşlardır. Bu bakış açısı ile Antik Yunan'da yapılan spor yarışmaları olarak olimpiyatlar Baron Pierre de Coubertin isimli bir Fransız asilzadesine modern olimpiyat oyunlarının düzenlenmesi fikrine ilham kaynağı olmuştur¹.

Türkiye'nin olimpiyat oyunlarına katılım serüveni Osmanlı Devleti'nin modern olimpiyat oyunlarının başlangıcı olarak kabul edilen Atina 1896 Oyunları'na resmî sporcu katılımı olmamakla birlikte Osmanlı vatandaşı çok sayıda seyircinin Atina'ya gitmesiyle başlamıştır. 1900 Paris Oyunları'nda bir Osmanlı delegesinin binicilik müsabakalarında jüri üyesi olarak görev alması, 1905'de Mihran Kavafyan Efendi'nin Brüksel Birleşimi'ne katılması, 1908 yılı sonlarında kurulan Osmanlı Millî Olimpiyat Komitesi'nin hükûmet tarafından tanınarak resmîyet kazanma süreci ile devam etmiş ve 1911'de Uluslararası Olimpiyat Komitesi'ne üye olarak kabul edilmesiyle resmen başlamıştır. Selim Sırrı Bey'in (Tarcan) IOC (International Olympic Committee) Türkiye temsilcisi olarak seçilmesiyle Olimpiyat Oyunları fikri Türkiye'de hız kazanmış ve etkin faaliyetler gerçekleşmiştir. Türkiye'nin olimpiyat oyunlarında resmî olarak temsili ise Vahram Papazyan ve Mıgırdıç Mıgıryan isimli iki sporcu ile 1912 Stokholm Olimpiyat Oyunları'na

* Doç. Dr. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Tarih Bölümü, İzmir/TÜRKİYE, nilgunnurhan.kara@ikcu.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0001-6168-5996> DOI: 10.37879/978-975-17-6294-8.2025.135

1 Efdal As, "İmparatorluktan Cumhuriyete Geçiş Sürecinde Bir Uluslararası Entegrasyon Örneği Olarak Modern Olimpiyatlara Katılım", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, S. 59, Güz 2016, s. 3.

katılımıyla gerçekleşmiştir. İlk olimpiyat temsilinden sonra 1916 Berlin Oyunları'na daha ciddi hazırlıklar yapılmış ise de I. Dünya Savaşı sebebiyle katılım gerçekleşmemiştir². Osmanlı Devleti'nin son zamanında Mekteb-i Sultanî (Galatasaray Lisesi) öğrenciliği sırasında ilgi duyduğu jimnastikle öne çıkan ve "Jimnastik öğretmeni Faik Bey (Üstünidman) sayesinde spor aşığı bir genç" olarak nitelenen Selim Sırrı Bey'in Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin kurucusu olan Baron De Coubertin³ ile diyalogunun olması Osmanlı Devleti'nin olimpiyatlara ilgili sürecin gelişiminde etkisi olmuştur. ⁴ Selim Sırrı Tarcan savaş yıllarında da çalışmalarına devam etmiş, modern sporun tanıtılması ve yaygınlaştırılmasına çaba göstermiştir. 1919 yılında Osmanlı Devleti, savaşı kaybeden ülkeler ile birlikte IOC'den ihraç edilmiş, Selim Sırrı Bey'in Coubertin ile olan yakın ilişkisinin de sayesinde 1921'de Türkiye yeniden IOC'ye geri kabul edilmiştir⁵.

Milli Mücadele döneminde spor alanında önemli teşkilatlanma çalışmalarına girilmiştir. Bu doğrultuda İstanbul'da faaliyet gösteren 13 kulüp bir birlik kurmak için fikir birliğine varmıştır. Yürütülen bu çalışmalar sonucunda Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (TİCİ) 22 Mayıs 1922 tarihinde kurulmuştur⁶. Cumhuriyetin ilk yıllarında dünyanın en iyi sporcuları ve takımlarının kendi disiplinlerinde kürsüye çıkmak için yarıştığı, sporun en üst seviyesi olan olimpiyatların önemini çok iyi bilen Atatürk yeni Türkiye'nin dünyaya kendini tanıtmayı, yapılan reformların, değişimlerin duyurulması için olimpiyatları bir fırsat olarak görmüştür. Türkiye Cumhuriyeti adına sporcuların katıldığı ilk olimpiyat 1924 Paris Olimpiyatları olmuştur. 1924'ün Mayıs'ında Paris'te düzenlenecek olan olimpiyat oyunları öncesinde Mustafa Kemal Paşa Başkanlığında 16 Ocak 1924 tarihinde toplanan Bakanlar

2 Tolga Şinoforoğlu, "Türkiye'nin Erken Dönem Olimpik Serüveni ve Ay-Yıldız'ın Olimpiyat Oyunları'nda İlk Temsili (1896-1921)", *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, C 18, S. Spor Tarihi Özel Sayısı, 2020, s. 47-48.

3 Hilal Akgül, "Cumhuriyet Dönemi Spor Adamlarından: Burhan Felek", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C 17, S. 49, Mart 2001, s. 205. Makalede Baron Pierre de Coubertin'in spor ile ilgili olarak yaptığı değerlendirmesine yer verilerek, sporun gerçek ödevinin, genç insanları savaşa hazırlamak ve bu bakış açısı ile sporun temel öğelerinden biri olarak "barış"ın dışlanması dikkat çekilmektedir.

4 Mustafa Mutlu, "Beden Terbiyesi ve Spor Hayatında Selim Sırrı Tarcan (1874-1957)", *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, C 16, S. 32, Güz 2020, s. 585.

5 Şinoforoğlu, agm, s. 47-48.

6 Nadir Yurtoğlu, "Atatürk Döneminde Türkiye'de Spor Politikası (1922-1938)", "Sporda Finansal, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar", ed. İbrahim Yaşar Gök, Faruk Dayı, Nobel Bilimsel Eserler, Ankara 2020, s. 5-6.

Kurulu'nda alınan kararlar, Türk gençlerinin dâhil olduğu spor kuruluşlarının Avrupa sporcuları ile sıkı ilişkilerde bulunmak suretiyle spor çalışmalarının bilimsel kurallar çerçevesinde düzenlenmesi için Avrupalı uzmanlardan faydalanılmasının gerekli olduğu şeklindedir. Ayrıca, 1924 Mayıs ayında Paris'te yapılacak olimpiyat oyunlarına Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakının çağrılmış olduğu ve bu oyunlara katılım sağlanmasının Türkiye'nin yararına olacağıdır. Bunun ülkede sporculuğun gelişmesi ve yayılmasında olumlu katkılar sağlayacağı değerlendirilmiştir. Bunun yanı sıra Türk gençlerinin uluslararası yarışmalara katılımının sağlanacağı şekilde yetiştirilmesi ve hazırlanması için gereken uzmanların Avrupa'dan getirilmesi ve 1924 olimpiyatlarına katılım için "gerekli görülen on yedi bin liranın beklenmeyen masraflar hesabından, Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı Genel Merkezine verilmesine karar verilmiştir".⁷

1928 Amsterdam Olimpiyat Oyunları Öncesi Hazırlıklar

1924 Olimpiyatı sonrasında Türkiye Cumhuriyeti'nin katılım sağladığı 1928 Olimpiyat Oyunları Amsterdam'da yapılmıştır. Amsterdam Olimpiyatı'na dair belgede "İdman Cemiyetlerinin işbu beynelmile olimpiyatlara ve bayramlara iştirak veya âdem-i iştiraki hakkında" yazışma ile oyunlara katılım sağlanacağı bilgisi verilmektedir⁸.

09.01.1928 tarihli Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı Reisliğinden Başvekil İsmet Paşa'ya hitaben gönderilen yazıda da Türk Ocaklarının 1927 senesi kongresinde alınan diğer kararların yanı sıra "Olimpiyatlara hazırlanmak için çalışacaklara ve bilahare Amsterdam'a gidecek olanlara alakadar hükümet daireleri tarafından mezuniyet verilmesi hakkında..."⁹ kararı da bulunmaktadır. Ayrıca, Maarif Vekâletinden Başvekâlete 11.01.1928 tarihli gönderilen yazıda ise Amsterdam Olimpiyat Oyunları'na katılım sağlayacakların isimleri şu şekilde geçmektedir:

"Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı Merkez Umumisi'nin gösterdiği lüzum üzerine 1928 senesi Olimpiyatına iştirak etmek üzere Gazi Osman Paşa Orta Mektebi Tarih Muallimi Şeref, İzmir Erkek Muallim Mektebi Terbiye-i Bedeniye Muallimi Vehbi, İzmir Sanatlar Mektebi muallimlerinden

7 <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturk-donemi-olimpiyat-oyunlari> , son erişim tarihi: 23.03.2024.

8 Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 180.9.0.0 /3.18.4., 24.01.1928.

9 BCA, 144. 36. 3 / 148., 12.04.1928.

Danyal, Galatasaray Lisesi muallim muavinlerinden Salih Beylerle, Galatasaray Lisesi talebesinden Mehmed Salim, Subhi, Burhan, İstanbul Erkek Muallim mektebi müdavimlerinden Hüsnü, İmam ve Hatip talebesinden Hayati, Mekteb-i Mülkiye müdavimlerinden Burhan, İstanbul Erkek Lisesi talebesinden Fikret Efendilere Amsterdam'a gitmek üzere mezuniyet verildiğini berây-ı malumat arz eder ve bu vesile ile de hürmet-i mahsusamı takdim eylerim efendim"¹⁰. Burada görüldüğü üzere 1928 senesinin ilk aylarından itibaren Amsterdam Olimpiyat Oyunları'na katılımın sağlanmasına yönelik kurumlar arası yazışmalar mevcuttur. Bunlar arasında olimpiyat seçmeleri için İstanbul'da kalan koşucu Sait ve Gülleci Fethi Beylerin Galatasaray Lisesi'nde konaklamalarının sağlanmasına yönelik yazışma vardır¹¹. Bununla birlikte Erzurum Lisesi öğretmeni olan Hayri Ragıp Bey'in gerekli tahsisatı olmaması nedeniyle olimpiyatlara katılmasının mümkün olmadığı bildirilmektedir¹². Dokuzuncu Olimpiyat olarak düzenlenen 1928 Amsterdam Olimpiyat Oyunları'na Türk sporcuları futbol, güreş, gülle, halter, atletizm alanlarında müsabakalara katılmıştır. Amsterdam olimpiyat oyunlarına kadar düzenlenen olimpiyat oyunlarına katılan ülke, toplamda katılan ülke ve sporcu sayısı aşağıdaki tabloda gösterilmektedir¹³.

Tablo:1 Modern Yaz Olimpiyatlarının Yapıldığı Yer İle Katılan Ülke ve Sporcu Sayısının Yıllara Göre Dağılımı						
Olimpiyatlar	Yılı	Şehir	Katılan Ülke Sayısı	Katılan Sporcu Sayısı	Katılan Erkek Sporcu Sayısı	Katılan Bayan Sporcu Sayısı
1. Yunanistan	1896	Atina	14	245	245	-
2. Fransa	1900	Paris	26	1225	1206	19
3. ABD	1904	St. Louis	13	687	681	6
(Ara Olimpiyat) Yunanistan	1906	Atina	20	884	877	7
4. İngiltere	1908	Londra	22	2035	1999	36
5. İsveç	1912	Stokholm	28	2547	2490	57
6. Almanya	1916	Dünya Savaşı Nedeniyle Yapılamadı				

10 BCA, 144. 36. 3 / 148., 12.04.1928.

11 BCA, 3.18.1 /180.9.0.0., 17.05.1928.

12 BCA, 3.18.2 / 180.9.0.0., 25.04.1928.

13 Çetin Özdilek, Aydın Şentürk, Enver Döşyılmaz, "Modern Olimpiyat Oyunlarının Tarihi Gelişimi ve Olimpiyatların Gezici Olma İlkesinin Günümüze Kadar Düzenlenen Oyunlar Açısından Değerlendirilmesi", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 9, 2003, s. 12.

7. Belçika	1920	Anwers	29	2669	2591	57
8. Fransa	1924	Paris	44	3092	2956	136
9. Hollanda	1928	Amsterdam	46	3014	2724	290

1928 Amsterdam Olimpiyat Oyunları ve Futbol

1928 yılında Amsterdam'da düzenlenen olimpiyatlara katılan Türk sporcularının olimpiyat öncesi faaliyetlerine dair haberlerin dönemin basınında çeşitli bilgilendirmeler ve değerlendirmelerle yer aldığı görülmektedir. Basından da takip edilebildiği üzere ilk katilede bulunan Türk sporcuları Amsterdam'a gitmeden önce Romanya üzerinden Prag'a geçmiş, antrenman ve maçlar yapmak gibi birtakım çalışmalarda bulunmuşlardır.

Futbolcularımız Olimpiyata Giderken *Vakit*, 25 Nisan 1928, s.1

Olimpiyatlar öncesi kamp için yola çıkan Türk futbol kafilesi Temeşvar'dan trenle Prag'a gelmiş ve istasyonda büyük bir kalabalık tarafından karşılanmıştır. Karşılayanlar arasında Çekoslovak Federasyonu ve olimpiyat temsilcisi de bulunmuştur¹⁴. Bilhassa Prag Orta Elçiliğimiz adına karşılamaya gelen Sefaret Kâtibi İsmail Bey'in bulunması memnuniyet uyandırmıştır. Samimi olarak nitelenen karşılama esnasında özel olarak yaptırılan rozetler göğüslere takılmıştır. Çalışma için İstanbul'dan gelecek ikinci katile beklenmekle birlikte programın şimdiden belirlendiği ifade edilmiştir. Planlanan çalışma hakkında: "...Her sabah İsveç usulü hareket-i bedeniye yapacağız."

¹⁴ *Vakit*, 25 Nisan 1928, s. 1.

denilmekte ve antrenman, koşular, çıkışlar, atlamalar sayılan faaliyetler arasında yer almıştır. “Sonra üç gün çift kale eksersiz, on günde bir de sıkı bir maç... Takımlarımız ekseriyetle Sparta ile muhtelit bir halde çalışacak, bu suretle onların oyun tarzlarını olduğu gibi kapıp öğreneceğiz” ifadelerine yer verilmesi dikkat çekmektedir. Bugünlerde şehirde gözlenen manzara ile ilgili aktarılanlar şu şekildedir:

“(Prag) adeta bir spor panayırı- futbol müsabakaları (ve interpolu) ve boks maçları birbiri arkasına sıralanmış... Bu çok mühim futbol maçlarında Avrupa’nın en mümtaz oyuncularının oyununu pek yakından göreceğiz. Ve hiç şüphesiz bu görüşler bize yeni yeni şeyler öğretecektir...”¹⁵. Denilmektedir. Amsterdam Olimpiyat Oyunları öncesi Türk sporcuları Prag şehrinde kampa girmişler ve farklı ülke sporcuları ile müsabakalar yapmışlardır.

İkinci Olimpiyat Kafilesi Dünyaya Hareket Etti *Milliyet*, 1 Temmuz 1928, s.1

15 *Vakit*, 25 Nisan 1928, s. 2.

Hakem Şerafettin Bey Takım Kaptanları ile Beraber *Vakit*, 28 Nisan 1928, s.1

Türk Millî Takımı oyuncularının Amsterdam Olimpiyat Oyunları öncesi (Prag)'da çalışmalarını sürdürerek maçlar yapmakla birlikte, ilk defa bir Türk hakeminin uluslararası bir maçta hakemlik yaptığı bilgisi paylaşılmaktadır. Konu ile ilgili yapılan değerlendirmede: "Avrupa'da ilk defa olarak Türk hakeminin Beynel teşkilat mühim bir maçı muvaffakiyetle idare etmesi Türk futbolculuğuna isabetli bir kazançtır." ifadeleri ile bunun bir kazanç olarak değerlendirildiğini göstermektedir. *Vakit* gazetesi muhabirinin Prag'dan 23 Nisan 1928 tarihli bildirdiği haberde, "Dün burada çok şayan-ı dikkat futbol müsabakasına şahit olduk. Prag- Peşte maçını çok büyük bir heyecanla takip etmemizin sebebi şudur. Bu maç heyetimizin reisi Şerafettin Bey tarafından idare edildi. Bir Türk ilk defa olarak merkezi Avrupa'nın futbol payitahtı demek olan (Prag) da (Prag-Peşte) muhtelit gibi beynelmilel teşkilat çok mühim bir maçı idare ediyor. Bu, Türk futbolculuğu hesabına merkezi Avrupa'nın futbol muallim ve müeyyizleri karşısında verilmiş çetin bir imtihandır..."¹⁶. İfadelerine yer verilmekte ve Şerafettin Bey tarafından maçın başarı bir şekilde idare edildiğine dikkat çekilmektedir. Daha sonra Millî Futbol Takımı'nın Olimpiyata iştirak etmek üzere (Prag) şehrinden ayrıldığı ve doğrudan Amsterdam'a gideceği ve Mısır takımıyla yapılacak müsabaka tarihi olan 31 Mayıs tarihine kadar istirahat edeceği bilgisi verilmektedir¹⁷.

¹⁶ *Vakit*, 28 Nisan 1928, s.1.

¹⁷ *Vakit*, 14 Mayıs 1928, s.1.

18 Mayıs 1928 tarihine gelindiğinde Vakit gazetesinde Anadolu Ajansına dayanarak verilen haberde 17'sinde Amsterdam Olimpiyatları'nın başladığı bildirilmektedir¹⁸. "Prens Henri ve kraliçenin zevci, olimpiyad maçlarının resm-i küşadını icra ettiği" ve ilk maçların sonuçları bildirilmektedir¹⁹.

Türk-Mısır Millî takımları bugün karşılaşıyor, Müsabakada şerefli bir netayiç elde edileceği ümid olunmaktadır. *Akşam*, 29 Mayıs 1928, s.1

Amsterdam Olimpiyat Oyunlarına dair raporda Uluslararası Olimpiyat Komitesi temsilcisi "Selim Sırrı Bey" olarak kaydedilmiştir²⁰. Komitenin yürüttüğü çalışmalarda desteklerinden dolayı teşekkür edilen isimler arasında "Koudret Bey"ın de yer aldığı görülmektedir²¹. Yarışmaya sporcu gönderen ülkeler listesinde Türkiye 44. sırada yer almaktadır.²² Ayrıca Olimpiyat komitesince hazırlanan raporda yarışmalar süresince bazı ülkelerin yüzme çalışmalarını gibi amaçlarla okullarda kalmayı tercih ettikleri, Türkiye'nin takım ve delegelerinin Hotel'de kaldıkları kaydedilmiştir²³.

¹⁸ *Vakit*, 18 Mayıs 1928, s. 2.

¹⁹ *Akşam*, 19 Mayıs 1928, s. 1.

²⁰ The Ninth Olympiad Being The Official Report Of The Olympic Games Of 1928 Celebrated At Amsterdam, Issued By The Netherlands Olympic Committee (Committee 1928), Edited By: Van Rossem Secretary General, Translated By Sydney W. Fleming, s. 19.

²¹ The Ninth Olympiad Amsterdam 1928, Official Report, s. 84.

²² The Ninth Olympiad Amsterdam 1928, Official Report, s. 91.

²³ The Ninth Olympiad Amsterdam 1928, Official Report, s. 236.

Maç, takımların bire karşı yedi golün atıldığı önemli farkla sonuçlanmıştır. Milli takım sahaya şu şekilde çıkmıştı; Ulvi, Kadri, Nihad, Cevad, Mustafa, Bekir, Baki, Selahattin, Mehmed. Oyunun daha ilk dakikasında oldukça çekişmeli başladığı, fakat çok geçmeden Mısırlıların hâkimiyet kurarak mütemadi akınlara başladığı ve savunmanın bu akınları durdurmakta zorlandığı aktarılmıştır. Bu sırada savunmanın bir hatası nedeniyle penaltı cezası verilmiş ve Mısırlılar ilk gollerini penaltıdan almışlardır. Bunun ardından “sıkı bir şutla” ikinci gollerini de atmışlardır. Bu takımı bir parça canlandırmış ve Mısır takımına karşı “güzel bir akın” yapılmıştır. Türk futbolcuların bu gibi akınlarına rağmen son süreçte yapılan maçlar nedeniyle oluşan “Yorgunluk yüzünden Mısırlılar sık sık kalemizi ziyaret etmeğe başladılar ve birbiri arkası sıra beş gol ile galip geldiler” açıklamasına yer verilmiştir. Ayrıca Mısır takımının maçın başlangıcından sonuna kadar çok güzel bir oyun oynadığı vurgulanırken Türk futbolcularının ise bilakis en fena oyunlarından birini oynadıklarına dikkat çekilmiştir. Bu “feci” yenilginin sebebinin oyuncuların iyi hazırlanmamış ve mütemadi karşılaşmalarla yorgun olmasından başka bir şekilde açıklanamayacağı ifade edilmiştir²⁴.

24 Akşam, 30 Mayıs 1928, s. 1.

“Türk- Mısır Maçı Nasıl oldu? İki sene evvel kendi sahalarında 1-2 yendiğimiz Mısırlılara niçin büyük bir farkla mağlup olduk? soruları ile maçtan iki fotoğrafa yer verilen haber paylaşılmıştır. Türk Milli Takımı’nın Mısır karşısında uğradığı hezimet üzerine yenilgiye dair değerlendirmeler ve eleştirilere yer verildiği görülmektedir. Burada Prag’da yapılan maçlara ve bunlardan ikisinin “Beynelmilel ve sıkı maçlar” olduğuna işaret edilmekte ve “Bu oyunlardan istifade edildi mi?” sorusuna yer verilmektedir. Bundan “İki sene evvel Mısır’ı kendi memleketinde yenen Türk takımı iki sene sonra olimpiyatlarda aynı takıma (7-1) gibi muazzam bir farkla mağlup olduk”denilmektedir. Ayrıca Mısırlıların durmadığını, “Biz çamur, yağmur diye oyun oynamazken çalışmışlar, çalıştırılmışlardı...”²⁵. İfadelerine yer verilerek bu işte kusurlar görüldüğüne dikkat çekilmektedir.

“Küçük bir misal: Birtakım oyuncuları kulübün idare edenleri olsun maçtan evvel heyecan duyarlar... Sahiplenirler... ve bütün yaptıkları hususi ve gayr-ı idari hareket olanlarda vaziyetlerini idrak ettikleri hissini gösterir... Hâlbuki biz sanki (Vestham) İngiliz profesörleri gibi pışkın ve hissiz bir hale geldik. Neden? Çünkü yıprandık. Takım kendinden ümidvar değil...” şeklinde değerlendirmeler aktarılmakta ve “Çünkü artık bu gibi şeylere karşı arzumuz durmuş... Arzu, hüsn-ü niyet, azim ne yapmazdı ne yapamazdı²⁶ denilmek

²⁵ *Akşam*, 4 Haziran 1928, s. 1.

²⁶ *Akşam*, 4 Haziran 1928, s. 2.

suretiyle yenilginin sebepleri üzerinde değerlendirmelerde bulunmaktadır.

25 Mayıs 1928 tarihli ve “Olimpiyatlarda Hezimetimizden Üç Gün Evvel İhtisaslar” başlığı ile verilen haberde: “Prag’da yaptığımız kamp hayatının müsabaka kısmından son maçlardan ve bilhassa Sparta oyunundan hiç bahsetmeyeceğim... Bu son beş günlük devrenin esna-ı memnuniyet bahşedecek tek dakikası bile yok...” şeklinde olup durumdan dolayı duyulan memnuniyetsizliğe işaret edilmektedir²⁷.

Acaba daha evvelce de başımız yok mu idi? *Akşam*, 7 Haziran 1928, s.1

Mısır takımına karşı Türk futbolcuların uğradığı mağlubiyele dair yapılan bir diğer değerlendirme “Olimpiyatlarda Neden Hezimete Uğradık? Gelen Futbolcularımız Pek Acıklı Şeyler Anlatıyor” başlığı ile verilmiştir. Burada seyahatin baştanbaşa idaresizlik içinde geçtiği vurgulanırken, “vaziyele dair heyet-i mütemadiye tek bir rapor bile gönderilmediğine” dikkat çekilmekte²⁸ ve olimpiyatlardan gelen futbolcuların anlattıklarına yer verilmektedir.

Burada Sparta Antrenörü’nün Türk kabilemize nasihat ve tavsiyesine yer verilmekte ve kafilenin geçindirebilmesi için Çek Slovenya’nın ücra köylerinin dolaşıldığı ve “isimlerini ilk defa işittiğimiz gayr-u maruf ve meçhul takımlarla çarpıştık” bilgisi paylaşılmaktadır²⁹.

27 Ulvi Ziya, “Olimpiyatlarda Hezimetimizden Üç Gün Evvel İhtisaslar”, *Akşam*, 5 Haziran 1928, s. 3.

28 *Akşam*, 7 Haziran 1928, s. 1.

29 *Akşam*, 7 Haziran 1928, s. 1; “(Prag) O muazzam otuz beş kişilik kabile muvasalat eder etmez, Sparta’nın antrenörüne muvasalatla ve ad ve taahhütleri mucibince eksersizlere başlamamızı rica ettik. Fakat lüzumsuzda maç yapmadan. İşemize ve otel masraflarımıza kıfayet edecek kadar para yokmuş, bunu ancak Prag’a muvasalat ettikten sonra anlayabildik. Sparta’nın antrenörü bu müsabaka-i milliyemizi bildiği cihetle, bize

Yazının devamında “Köy Köy Dolaşılıyor” alt başlığı ile Türk takımı ile ilgili olarak aktarılanlar ise şu şekildedir;

“Bu köy köy dolaşmamızda sirkvari şekilde cereyan ediyordu. Kafilemiz, kocaman otobüsler, tutar... Tozu dumana katarak dört beş saatlik köylere gider, seyirci celp edebilmek için köyü dolaşır, sonra köy sahasına gelerek maç yapardık. Köyde yapılan maç hâsılatı, 80-100 lirayı alarak Prag’a döner ve masarifimizi o suretle çıkarıyorduk.

Gayr-ı tabii seyahat şeraiti altında ve sırf geçinmek için yapılan bu maçlar da oyuncularımızın ne kadar yıprandıklarını, bitap bir hale geldiklerini kolaylıkla takdir edersiniz.” ifadelerine yer verilmektedir. Konu ile ilgili olarak “Paralar ve münakaşalar” alt başlığı ile aktarılanlar da dikkat çeker niteliktedir. Burada; “Fakat sade bizi yıpratan, bu idaresizlik değildi. Oturduğumuz otelin karşısında birtakım barlar vardı. Bizim çocuklara köylerdeki maçlardan dönünce kendilerinden (Turko, Turko) diye para alınmayan bu barlara dadanır, sabahlara kadar eğlenir, manen ve madden yıpranırdı. Onun içindir ki, Prag seyahati, takımımızın kabiliyet ve kuvvetini, tamamen sıfıra indirdiği gibi bizi manen ve maddeten de yıprattı.”³⁰. Bütün bunların yanı sıra kafilenin “muhtelif ve yekdiğerine aleyhtar guruplara ayrıldığı” vurgulanırken, takımın durumuna dair; “Aramızda, otelde, lokantada sık sık münakaşalar çıkıyor ve bu hal, takım ef-radı arasındaki tesanüt ve vahdeti bozuyordu. Oyuncularımız, uğratılan mağlubiyetlerin mesuliyetini yekdiğerine atfediyor ve bu yüzden aralarında pek acı sözler teati oluyordu.” ifadeleri Amsterdam’a gitmeden öncesinde daha Türk futbol takımında birlik ve ahengin bozulduğuna, sıkıntılara işaret etmektedir. “Bu şerait tahtında olimpiyata gitmek, bizim için hezimetten başka bir netice vermezdi.”³¹. İfadeleri ile durum aktarılmaktadır.

Türk Millî Takımı’nın Mısır Millî Takımı karşısında aldığı yenilginin ardından kaleme alınan yazıda değinilenler ayrıca önemlidir. Çünkü yenilginin ardından kamuoyu ile paylaşılan bu bilgiler arasında Prag’da bulunduğu sırada “kafile-i rüesa ve erkânında” bu vaziyeti bildikleri ve aralarında Ams-

dedi ki: “... Antreman için kafilenizde para yok, şayet münhasıran antrenmanlarla meşgul ve masarifinizi çıkarmak için maç yapmazsanız, aç kalırsınız, binaenaleyh antrenman değil, fakat geçimlik için maç yapmak mecburiyetindesiniz. Takımımız kuvvetli olmadığı için büyük takımlarla müsabaka yapamazsınız. İyisi siz, dolaşarak maç yapar, bu maçlar hâsılatı ile geçinir, gidersiniz.’ Mamafih, size hasletten bir tavsiyem var siz olimpiyatlara gitmekten vazgeçiniz ve memleketinize avdet ediniz...”

³⁰ *Akşam*, 7 Haziran 1928, s. 1.

³¹ *Akşam*, 7 Haziran 1928, s. 1.

terdam'a gidip gitmemenin görüşüldüğü ve Prag'a kadar geldikten sonra Amsterdam'ı da görmekten vazgeçmenin doğru olamayacağına karar verildiği belirtilmektedir. Alınan bu kararın ardından "Netice malumdur. Mısır takımı pek güzel oynadığı halde, biz berbat bir oyun oynadık ve neticede 7-1 gibi kahır bir farkla yenildik." denilmektedir. Yenilgi sonrasında otele gelindiğinde de oyuncular arasında, "pek acı bir münakaşalar cereyan etti. On bir oyuncumuz, hezimetin mesuliyetini yekdiğerine atfediyorlardı. Avdetimiz ise, gayet berbat şerait dairesinde cereyan etti. Yol paramız, ikinci mevkile avdete kifayet etmediği cihetle, üçüncü mevkiyle avdete mazhar kaldık. Kafiye reisi Şeref Bey, aralarında vukuu bulan bir münakaşa yüzünden cezalandırmak maksadıyla Suphi'yi bizimle beraber yola çıkarmadı ve birkaç gün sonra cezayı tek başına iade etmek üzere Amsterdam'da alıkoydu. İşte Prag turnemizin ve Amsterdam seyahatimizin hulasası yenilgi sonrası budur"³² denilmek suretiyle futbol takımının dönüş yolundaki durumu paylaşılmaktadır.

Amsterdam Olimpiyat Oyunları'ndan dönen futbolcuların maddi konulara dair yaptıkları açıklamalar; "Masraflarını çıkarmak için köy köy dolaşmak mecburiyetinde bulunduklarını iddia ettikleri halde biz, burada federasyon erkânından, futbolcularımıza tahsis edilen 30 bin liranın tamamen gönderilmiş olduğunu öğrendik" bilgisi verilmekte ve kafiye reisi Şeref Bey'in Amsterdam'dan geri dönmesi sonrasında Millî Takım oyuncularının ifade ettikleri bu nakitlerin varid olup olmadığına anlaşılabileceği belirtilmektedir. Bununla birlikte federasyon erkânından öğrenildiği üzere "Prag seyahati esnasında futbolcularımızın hal ve vaziyeti hakkında federasyona hiçbir rapor gönderilmemiştir. Antrenör (Tutyala) gelince, vazifesinin ehli olduğunu tahkik etmiştir."³³ açıklamasına yer verilmiştir.

32 *Akşam*, 7 Haziran 1928, s. 1.

33 *Akşam*, 7 Haziran 1928, s. 1.

Olimpiyat kafilesine riyaset eden Şeref Bey Akşam, 8 Haziran 1928, s.1

Kafile Reisi Şeref Bey'in gelişmeler sonrasında geriye dönmesinin talep edildiği bilgisi verilmekle birlikte fotoğraf üzerinde yer verilen yazıda "Olimpiyad Macerası" ifadesinin kullanılması dikkat çekmektedir. Ayrıca, "Olimpiyatlara iştirak eden futbolcularımızın acıklı macerası" ifadelerine yer verilerek konu ile ilgili olarak "Futbol heyet-i muttehidesi nezdinde tahkikat icra ettik. Heyet-i muttehida cereyan eden vefayadan haberdar değildir"³⁴ bilgisi verilmektedir.

Görüldüğü üzere basında Türk Millî Takımı'nın Mısır Millî Takımı karşısında aldığı yenilgiye dair çeşitli haberler yer almıştır. Bu haberlerden biri olan yazıda "Kabahat samur kürk olsa kimse sırtına almaz" atasözü hatırlatılmak suretiyle konu ele alınmıştır. "Olimpiyad müsabakaları münasebetiyle bu sözün doğruluğu bir kere daha sabit oldu. Şimdiye kadar Amsterdam'dan

³⁴ Akşam, 8 Haziran 1928, s. 1; "Sporcularımızın İstanbul'dan hareketinden beri kafile reisi Şeref Bey'den hiçbir rapor alınmamıştır. Şeref Bey, heyet-i muttehidenin suallerine de cevap vermemiştir. Bu sebeple Federasyonun malumatı gazetelerin neşriyatından ibaret bulunmaktadır. Heyet-i Müttehida Şeref Bey'e Olimpiyad tahsisatından 30 bin lira vermişti. Yapılan hesablara nazaran elyevm Şeref Bey'in nezdinde dört beş bin lira kadar bir para bulunması lazım gelmektedir. Hâlbuki kafile reisi Amsterdam'dan çektiği bir telgrafnamede tahsisat yetişmediğinden kendisinin rehin makamında kaldığını bildirmekte ve para talep etmektedir. Şimdiye kadar hiçbir hesap pusulası da gönderilmediğinden bunun neden ileri geldiği anlaşılmamaktadır. Heyet-i müttehida vaziyete tamamen vakıf bulunmamakla beraber Şeref Beyin bazı meselelerde verilen talimat hilafında hareket ettiği beyan olunmaktadır. Romanya'da ve diğer yerlerde kabul edilen maçlar (Prag) da Sparta kulübüne bila-lüzum verilen ziyafetler bu cümledendir. Haber aldığımızı göre Federasyon, Şeref Bey'e İstanbul'a avdetini bildirmiştir."

gelenlerden hiçbiri uğradığımız mağlubiyetin mesuliyetlerini deruhde etmiyor, herkes kabahati başkalarına yüklemeye çalışıyor. Geçen hafta gelen oyuncular bütün mesuliyeti kafiye reisi Şeref Bey’le antrenöre yüklemişlerdi. İki gün evvel gelen antrenör ise asıl kabahatin sporcularımızda olduğunu söylüyor. Bu günlerde gelecek Şeref Bey de hiç şüphesiz bir kabahatli bulacaktır.” ifadeleri sonucun sorumlularına yönelik değerlendirmelerdir. Bununla birlikte tarafsız bir gözle bakıldığında yenilginin tek sorumlusunun ne Şeref Bey ne Antrenör ne de futbolcular olduğu, bu sorumluluğun “cümlesine” ait olduğu hatırlatılmaktadır. “Antrenörün beyanatından, İstanbul’dan hareket tarihinden itibaren sporcularımız araçta zabt ve rabtından eser kalmadığı anlaşılıyor. Bundan mesul olan bi’ttabii kafiyei idare edenlerdir.” değerlendirmesine yer verilmektedir³⁵.

**Yine Olimpiyad Macerası Heyet-i Müttehideye teveccüh eden bir vazife:
Mesuliyetleri tamamıyla meydana çıkarmak! Akşam, 15 Haziran 1928, s.2.**

Kafiye ile ilgili olarak dönemin haberinde paylaşılan ifadeler oyunun yenilgiyle sonuçlanması açısından ayrıca önem taşımaktadır. “Haber verildiğine göre futbolcularımız İstanbul’dan hareket eder etmez poker oynamaya başlamışlardır. Spor ile kumar hiçbir zaman kabul edilemeyecek iki şeydir. Kafiye reisi bu suretle kumar oynanmasına neden müsaade etmiştir? Eğer o zaman şiddetle hareket edilmiş olsa ve oyun oynayanlar hemen İstanbul’a iade edilmiş bulunsa idi acaba sporcularımız arasında zabturbat tesis etmez mi idi? Her halde bundan mütevellid mesuliyet doğrudan doğruya kafilenin başında bulunana aiddir...

35 Akşam, 8 Haziran 1928, s.1.

Şimdi futbol heyet-i müttehidesine esaslı bir vazife tertib ediyoruz. Bu vazifede mesulleri ve mesuliyetleri tamamıyla tesbit etmek ve istikbalde bu gibi hadiselerin vukuuna meydan vermemek için esaslı tedbirler ittihaz eylemektir. Mesele ehemmiyetsiz telakki edilir, ciddi tetkikat yapılmazsa spor hayatımız hiçbir zaman anarşiden kurtulamayacaktır.”³⁶.

Amsterdam Olimpiyatları’nda Türk Millî Takımı’nın Mısır Millî Takım futbolcuları karşısında aldıkları yenilgi üzerine Necmeddin Sadak tarafından “Spor Dedikoduları” başlığı ile kaleme alınan yazıda değinilen noktalar dikkat çekmektedir. Bu yazıda Olimpiyatlarda futbolcuların mağlubiyetleri “elim” olarak nitelenmekte ve bütün yurttta üzüntü ile karşılandığı bildirilmektedir. Bu yenilgi üzerine Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı Genel Merkezi’nin bu tesir karşısında harekete geçmek zorunluluğu duyarak “hataları tetkik ile mesuliyetleri tayin eylemek” üzere bir divan heyeti teşkil ettiği, bu hareketin “şayan-ı takdir” olduğu ve böyle yapılmamasının ikinci bir “hüsran” olacağı belirtilmektedir. Basında yenilgiye dair değerlendirmelerde Olimpiyatlara katılımın sadece spor ve sporcu konusunda değil bir milleti temsil etme açısından da önemine işaret edilmektedir³⁷.

“Millî olmayan futbol oynamak için beynelmîlî sahalara Türk çocuklarının çıkarılmasına taraftar değiliz. Eğer maksat, Türk isminin, Türk bayrağının ecnebi diyarlarında propagandasını yapmaksa, futbol sahasında bu kadar fena bir şekilde mağlup olan bir milletin takımı o milletin lehine değil, aleyhine propaganda yapmış olur... Türk bayrağı bu kadar basit şereflere muhtaç değildir. Dünya’nın insanları tayyarelerle mahir mucitleri işlerken, kitaplar üstünde kıyametler koparken: “bak, bak, Türk gençleri ayaklarıyla topa vurmaya biliyorlarmış!” dedirtilmemesi gereği hatırlatılmaktadır. Ayrıca, ancak galip gelen bir Türk takımının, ismimizi cihana işittirebileceği vurgulanmaktadır³⁸.

Haziran ayının son günlerinde basında Şeref Bey’in istifa edeceği haberi paylaşılmakta ve Olimpiyata giden futbol kafilemize başkanlık eden Şeref Bey’in, Peşte’den İstanbul’a döndüğü duyurulmaktadır. Şeref Bey, “...aleyhindeki tenkid ve muvahezelerle serbest bir surette cevap vermek için futbol federasyonu kâtip-i umumisinden istiza niyetinde olduğunu beyan eylemiştir.”³⁹ denilmektedir.

36 *Akşam*, 15 Haziran 1928, s. 2.

37 Necmettin Sadak, “Spor Dedikoduları”, *Akşam*, 26 Haziran 1928, s. 1.

38 Sadak, *agm.*, s. 1.

39 *Akşam*, 29 Haziran 1928, s. 1.

“T.A.C.” Fevkalade Divan-ı Haysiyet Riyasetinden yapılan açıklamada 1928 Olimpiyat Oyunları’nda Türk futbolunun “suret-i teşkilini tetkik” etmek üzere 2 Temmuz akşamı toplanarak mesaisine başladığı belirtilmektedir. Haysiyet Divanı’nın toplanma sebebine dair Merkez-i Umumi Reisi Ali Sami Bey açıklamalarında:

Öncelikle, olimpiyat işinin Millî Spor Teşkilatı’nı ilgilendirdiğini, Futbol Federasyonu mümessilinin dahi buna taraftar olduğu ve mevcut durum nedeniyle tetkik işinin kongreye bırakılmayıp “...dolayısıyla merkez-i umumi fevkalade bir heyet teşkiline lüzum görmüş ve kendisine kati ve zecri mukarreratta bulunmak salahiyeti vermiştir” ifadelerine yer vermiştir. Meselenin incelenmesinin dört safhada yürütüleceğine dikkat çekilirken bu safhalarda öncelikle “Olimpiyad iş muvahhesinde Merkez-i Umumi (mukarreratı, tebligatı, bütçe ve muemelat-ı hesabiyesi hakkında teabat’ın)” inceleneceği vurgulanmaktadır. İkinci olarak futbol heyetinin hareket öncesinde ve sonrasında icraatlarının gözden geçirileceği ve üçüncü olarak ise “Futbol kafilesinin muemelat idaresi katye ve hesabiyesi, sevk ve tevdii ve şekil ifası’nın” tetkiki ve son olarak gündeme gelen şikâyetlerin ele alınacağı açıklanmıştır. Yapılan incelemeler sonrasında bütün evrak, raporlarının toplanmasına karar verilmiş, Haysiyet Divanı inceleme sonrası görülen hataların dikkate alınarak bir rapor hazırlayacağı açıklanmıştır⁴⁰.

Konu hakkında bir diğer haberde, Olimpiyat sonuçları hakkında yürütülen incelemeye değinilerek, “Fevkalade Divan-ı Haysiyet dün akşam Futbol Federasyonu Erkânı ile temasa başladı, Muvaffak ve Şeref Beyleri Dinledi” bilgisi paylaşılmaktadır. Olimpiyatta Türk Millî Takımı’nın mağlubiyetinin sebeplerini araştırmak üzere, Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı Merkez Umumisi tarafından teşkil edilen “Fevkalade divan-ı haysiyeti’n” mesaisiyle evrak ve vesikalar üzerinde yürütülen incelemenin büyük bir kısmının bittiği ve artık Futbol Federasyonu erkânı ile temasa geçildiği belirtilmektedir. Divan yaptığı toplantıda Futbol Federasyonu Başkanı Muvaffak Bey ile Federasyon Kâtip-i Umumisi ve Olimpiyat Kafilesi Başkanı Şeref Bey’i dinlemiş ve “kendilerinin futbol hayatının, kafilenin hareketinden evvel ve sonraki umumi icraatı hakkında malumatına müracaat etmiştir” denilerek yürütülen çalışma süreci aktarılmıştır. Bunun sonrasında kafile ile giden futbolcuların şikâyetlerinin de araştırılacağı belirtilmektedir⁴¹.

40 *Vakit*, 13 Temmuz 1928, s. 4.

41 *Vakit*, 19 Temmuz 1928, s. 1.

Fevkalade Divan Heyeti İçtima Halinde *Vakit*, 19 Temmuz 1928, s.1

1928 Amsterdam Olimpiyatları'nın futbolda galibi Uruguay olmuş ve bu sonuç telgrafla haber verilmiştir. Son posta ile gelen Avrupa gazetelerinden edinilen bilgiye göre maçın çok heyecanlı geçtiği ve tribünleri altmış bine yakın seyirci doldurduğu aktarılmaktadır⁴².

Güreş Kafilesi Olimpiyat Yolunda

Dün birbirleriyle mukavemetli güreşler yapan gençlerimiz *Vakit*, 4 Mayıs 1928, s.1

Amsterdam Olimpiyat Oyunları için seçilecek ve aynı zamanda 15 Mayıs'ta İstanbul'da Macar güreşçilerle müsabaka yapacak güreşçilerin seçilmesi amacıyla Güreş Federasyonu tarafından düzenlenen turnuva Çarşıkapı'daki Amerikan kulübünde yapılmıştır. "Muntazam Antrenmanlarla kabiliyetleri iyiden iyiye artan güreşçilerimiz dün akşam çok güzel bir Güreş yaptılar"

⁴² *Akşam*, 19 Haziran 1928, s.1.

denilmekte ve müsabakaların meraklı kalabalığı önünde yapıldığı belirtilmektedir. Hakem Heyeti Hayati Bey, Federasyon Başkanı Ahmed Bey, İkinci Başkan Burhaneddin Bey, Kâtib-i Umumi Sadullah Ruhi Beylerden oluşmuştur⁴³. Görüldüğü üzere Amsterdam Olimpiyat seçmeleri ve idman mahiyetinde faaliyetler devam etmekte idi. Bu çalışmaların yanı sıra Kadıköy’de olimpiyat için atletizm seçmelerinin yapılacağı ve Tepebaşı’ndaki kışlık tiyatrodaki ise önemli boks maçlarının yapılacağı, Taksim Stadyumu’nda da misafir Macar güreşçileri ile son bir rövanş maçının yapılacağı⁴⁴ bilgisi paylaşılmaktadır.

Olimpiyatlara iştirak edecek olan güreşçi, gülleci ve atletlerden mürekkep ikinci katile 28 Haziran’da Romanya yolu üzerinden gitmek üzere yola çıkacağı haberi verilmektedir⁴⁵. Bu nedenle olimpiyata katılacak güreşçi kafilesi 28 Haziran’da Atletizm Federasyonu Reisi Burhaneddin Bey’in başkanlığında harekete hazırlandıkları ve pasaport işlerini tamamladıkları aktarılmaktadır. Bununla birlikte bu süreçte, Kumkapı Terbiye-i Bedeniye Kulübü’nden güreşçi Ferid Bey’in, olimpiyatlara katılımın aleyhinde uzun bir mektup neşrettiği bildirilmektedir. Ferid Bey’in bu mektubunda “Birkaç ay gösteriş nevi müsabakalar yapılmakla beynelmilel müsabaka meydanına girilemeyeceği” ve gençlerin bir güreş salonundan mahrum olduklarını vurgulamıştır. Bu nedenle güreşçi kafilesine başkanlık edecek olan Atletizm Federasyonu Başkanı Burhaneddin Bey yaptığı açıklamalarda: Muhelif görüşe sahip olan Ferid Bey’in hafif sıklet güreşçilerinden biri olduğu ve güreşteki ihtisasının, herhangi bir güreşçiden ileri gidemeyeceğini ifade etmiştir. Açıklamalarının devamında: “Hayatında bu defaki Macar müsabakalarından başka hiçbir ecnebi güreşçisi görmemiştir...” demektedir ve Türkiye’de güreşin, 1921’den sonra daha ziyade canlanmış ve çalıştırıcı (Peter)’in ikinci defa Türkiye’ye gelişinden itibaren büyük bir hızla geliştiğini vurgulamıştır.

Atletizm Federasyonu Başkanı’nın güreş kafilesinin olimpiyatlara gitmeden önce; “Fenni bir tarzda güreşmeğe başlayalı, henüz dört sene olmuş iken, şimdi güreşte dünya şampiyonu olacağımızı iddia etmek gülünç olur. Fakat güreşçilerimiz, Rakipleri arasında birkaçını yenecektir.” şeklinde açıklamalar yapmıştır. Bunlar içerisinde derece alanların dahi bulunabileceğini ifade ederek İstanbul’un en güzel salonlarından birisinde hazırlıkların yapıldığını belirtmiştir. Menfi eleştiriler için “Olimpiyadlara iştirak edilip edilmemek

43 *Vakit*, 4 Mayıs 1928, s.1

44 *Vakit*, 14 Mayıs 1928, s.1.

45 *Akşam*, 15 Haziran 1928, s.2.

meselesi, şayan-ı münakaşa olabilir. Fakat bu tenkid bir sene güreşçileri çalıştırıp, Beynelmillel fenni neticeler alıp onları seçtikten ve olimpiyata hareket için pasaportlarını yaptırdıktan sonra yapılmamalıdır.” görüşünü dile getirerek altı ay önce Güreş Millî Takımı’yla olimpiyatlara iştirak edeceğimiz genel merkezde görüşülmüş ve gazetelerde ilan edilmişken aksi görüşler neden dile getirilmedi de şimdi güreşçilerimizin maneviyatını olumsuz etkileyecek neşriyatta bulunmaktadır. Bu eleştiride bulunanlara “müsabakalara gidecek gençler, harbe giden askerler gibidir. Onları teşci etmek (yüreklendirme) necibane olur...” Denilmekte ve hatalar olabileceği fakat bunların zamanında ve yerinde ifade edilmesi gereği hatırlatılmakta ve “Böyle bozguncu yazıların spora yaptığı fena teessür kadar fenalık etmediğinize eminiz.”⁴⁶ ifadeleri ile açıklamaları sonlanmaktadır.

Olimpiyada gidecek pehlivanlarımızdan Çoban Mehmed Akşam, 27 Haziran 1928, s.3

Amsterdam Olimpiyatı’na katılacak güreşçi ve atletlerimizden oluşan ikinci spor kafilemizin Romanya vapuruyla hareket ettikleri belirtilirken, kafilenin Köstence’den trenle Peşte’ye geçeceği ve Peşte’de on beş gün kadar kalıp bazı idmanlar yaptıktan sonra Amsterdam’a gideceği bilgisi verilmektedir. Olimpiyat için yola çıkan atletler ve güreşçilerin isimleri: Atletler: Besim, Semih, Enis, Mehmed Ali, Şinasi, Mehmed, Haydar Beyler. Güreşçiler: Burhan, Saim, Mustafa, Şefik, Tayyar, Nuri, Mehmed, Saffet, kaldırıcı Cemal Beyler.

⁴⁶ Akşam, 27 Haziran 1928, s. 3.

Heyete Atletizm Heyet Başkanı Burhaneddin Bey başkanlık yapacak ve ayrıca “Güreş federasyonundan Ahmed Fikri, Kâtip-i Umumi Sadullah, Atletizm Heyet-i müttehidisinden Adil, Merkez-i Umumiden Mutemed Fethi Necdet Beylerle atletizm antrenörü Her Abraham, güreş antrenörü Her Peter ve gazetemiz spor muharriri Talat Midhat Bey de refakat”⁴⁷ edeceklerdir. Türk Milli Güreş sporcularının Peşte’ye ulaştıklarına dair bilgi Talat Midhat tarafından gönderilmiştir. Peşte’de, İstasyonda Sefirimiz Vasıf Bey’le Sefaret Erkânı, Macar Güreş Federasyonu Reisi ve sporcular tarafından karşılanıldığı, nutuklar ve buketlerle karşılanan sporcuların otele yerleştikleri ve dinlenmelerinin ardından yarın antrenmana başlayacakları bilgisi paylaşılmaktadır⁴⁸.

Olimpiyat yolunda ikinci katile Atlet ve güreşçilerimiz de hareket ettiler *Vakit*, 1 Temmuz 1928, s.1

İkinci Olimpiyat kafilesine refakat eden *Vakit* gazetesi muharriri seyahat ile ilgili kaleme aldığı mektupları gazetesi vasıtasıyla kamuoyu ile paylaşmıştır. Peşte’den 2 Temmuz 1928 tarihini taşıyan ilk mektupta “İkinci olimpiyad kafilemiz uzun ve şayan-ı dikkat turnesine büyük bir teşne ve muvaffakiyet ümidi içinde başlıyor.” şeklinde olup bu kfileden beklenen başarının, “Türk sporunu olimpiyatlarda hüsn-ü suretle temsil gayesinin teminidir.” olduğu vurgulanmaktadır.

47 *Vakit*, 1 Temmuz 1928, s. 1

48 *Vakit*, 3 Temmuz 1928, s. 1.

Olimpiyatlarda Futbol Millî Takımı'nın durumuna dair paylaşılanların ardından burada belirtilen noktalar dikkat çekmektedir.

“İşte bugün yola çıkan ikinci olimpiyat kabilemizin bizde bıraktığı intibağ, bu neticeyi istihsal için eldeki uzuvlara güvенеbileceğimizi göstermektedir. Pek yakın bir tecrübe bize çok iyi anlattı ki muvaffakiyetin birinci sırrı, gayeye doğru ve iyi yollardan şaşırmadan ve bozulmadan yürümektir. İçinde bulunduğum kabile çok mütecanis, birbirini anlayan ve seven sporculardan mürekkebirdir. Ve buna müteakabil bir idare müteakabil mahiyet, esaslı bir disiplin içinde yürüyor. Gayeye giden yolda bu değil mi?”⁴⁹ açıklamaları manidar görülmektedir.

Kafilde bulunanlar 25 kişi olup isimleri: 7 güreşçi; Burhan, Saim Mustafa, Tayyar, Şefik, Mehmed. 1 halterci Cemal, 7 atlet: Mehmed Ali, Şinasi, Besim, Enes, Semih, Haydar, Mehmed şeklindedir. Heyetin Başkanı Burhan Bey'dir. Güreş Federasyonu Başkanı Ahmed ve Kâtibi Umumisi Sadullah Beyler Güreş Federasyonu namına Adil Giray Bey Atletizm Federasyonu namına heyet Merkez-i Umumi'de bulunmuştur. Fethi Tahsin Bey idari konularla meşgul olmuştur. Bu isimlerle birlikte atletizm antrenörü Her (Abraham), ve Mösyö (Peter)in yanında Peşte'ye annesine giden zevcesi de ve bunlardan başka Galatasaray denizcilerinden Vasıf Bey'de kabile ile beraber kendi hesabına seyahat etmiştir.

Köstence'den trenle Bükreşe gelindiği ve “Garda öğle yemeğini yedikden sonra başka bir trenle ve adeta bir izdiham içinde yirmi üç saatlik uzun ve çok rahatsız bir seyahati müteakip bugün saat on ikide Peşte'ye” varıldığı not edilmektedir. Burada ikinci kafilenin yaptığı seyahatin ayrıntılı bir şekilde aktarıldığı görülmektedir.

İstasyonda Macarlar pek samimi merasimle karşıladıkları ve Türkiye'nin Peşte Büyükelçisi Vasıf Bey ve Sefarethanemiz erkânı da karşılamada bulunmuşlardı. Burada kabileye Macarlar tarafından gösterilen güzel karşılama üzerine Burhan Bey;

“Türk olimpiyat kafilesi Amsterdam'a giderken Peşte'ye uğrayarak Macar sporcularıyla temas eylemeği arzu etmelerinin sebebi Macarların bize karşı (1924) olimpiyadından beri gösterdikleri hüsn-ü muavenet ve alakadar, fıl-vâkı ta o zamandan beri bize verdikleri kıymetli güreşçi muallim Her (Peter)den ettiğimiz istifade-i azimdir ve hala da istifade etmekteyiz...” diyerek gösterilen muameleden duyulan memnuniyetlerini ifade etmiştir⁵⁰.

49 *Vakit*, 7 Temmuz 1928, s.2.

50 *Vakit*, 7 Temmuz 1928, s. 2.

İkinci Olimpiyat Kafilesi Köstence Yolunda *Milliyet*, 9 Temmuz 1928, s.4

Amsterdam Olimpiyatları'na katılmak üzere seyahat eden ve Peşte'de bulunan kabile ile birlikte olan ve izlenimlerini *Vakit* gazetesine gönderen Faik Bey'in 5 Temmuz 1928 tarihli mektubunda bu sene gerek serbest güreş, gerekse (Groke-Romen) güreşine toplamda 29 ülkenin katılacağını ifade etmektedir. Bu milletler: Arjantin, Avusturya, Belçika, Kanada, Danimarka, Almanya, Estonya, Mısır, Finlandiya, Fransa, Yunanistan, Hollanda, Macaristan, İtalya, Japonya, İngiltere, Portekiz, Çekoslovakya, Türkiye, Şimali Amerika, Yugoslavya, Cenubi Amerika, İsveç, İsviçre, Estonya'dır⁵¹. Bunlardan Groke-Romen güreşine katılmaları muhtemel olan ülkeler: Türkiye, Fransa, İtalya, Macaristan, Avusturya, Letonya, Polonya, Yugoslavya, Çekoslovakya, Mısır, Yunanistan, İtalya, Danimarka, Hollanda ve Kanada'dır.

Türk kafilesinin düzenli şekilde idmanlarına başladığı ve her gün atletlerin ve güreşçilerin sabah erkenden idman birliğine gittikleri vurgulanmaktadır. Ayrıca Türk güreşçilerin sıkletleri ile ilgili bazı değişikliklere gidileceği belirtilmektedir⁵².

51 Faik, "Olimpiyatlarda *Milliyet*", *Milliyet*, 9 Temmuz 1928, s. 4.

52 Faik, "Olimpiyatlarda *Milliyet*", *Milliyet*, 9 Temmuz 1928, s. 4.

Peşte 'de "Park" Oteline Türk Bayrağı Keşide Edildikten Sonra *Milliyet*, 9 Temmuz 1928, s. 4.

Peşte'de bulunan olimpiyat kafilesinden Güreşçi Mustafa'nın kolu incindiği için İstanbul'a dönmesi gündeme gelmiştir. "Kafile erkânı dün sabah saat on buçukta toplanarak Mustafa ile beraber olimpiyat için vücudundan istifade edilemeyeceği anlaşılan sürat koşucusu Enis ile mukavemet koşucusu Mehmet'in de İstanbul'a gönderilmelerini kararlaştırmışlardır." bilgisi verilmektedir. Sporculardan Enis'in belindeki ağrı geçmediği ve sebep olarak koşucunun seyahatten dört beş gün önce açık pencerenin önünde yattığı ve üşüttüğü, beline bir ağrı girdiği ifade edilmektedir⁵³. Mukavemet koşucusu Mehmet'in de son defa beş bin metrede tuttuğu rekorlar zayıf görülmüştür.

53 *Vakit*, 13 Temmuz 1928, s. 8: "O vakit doktora göstermişler, röntgenle bakan doktor bu hafif bel tutulmasının üç beş gün içinde geçeceğine dair bir rapor vermiş. Fakat burada doktorun raporunda bildirdiği müddet geçtiği halde Enis'in belindeki ağrı geçmemiştir. Bu genç burada rahatsızlanmak neticesine intizaren hafif antrenmanlara iştirak etmiş ve koşular ve çıkışlar yapamamıştır. Nihayet dün vaziyeti antrenör raporuyla heyete bildirmiştir. Heyet de vücudundan istifade edilemeyeceğine kanaat getirilen Enis'in iadesini kararlaştırmıştır."

Dün gürüşçi ve atletlerimizin tatil günüydü. Ayrı iki grup halinde kendilerini alakadar eden ziyaretler yaptılar. Atletler Macaristan atletizm şampiyonasının seçme müsabakalarında bulundular. Macarların Olimpiyat seçmeleri vazifesini de görecek olan nihai birincilik müsabakaları bütün müsabakaların bizim için serbest olduğunu yani sıra edeceğimiz gibi arzu edersek iştirak da edebilecektir. Bu hususta henüz bir karar verilmemiş olup yalnız 800 metrede Besim'in Macarlarla beraber yarışması ihtimalinin olduğundan söz edilmektedir⁵⁴.

Peşte'deki faaliyetlere dair haberler, "Olimpiyatlarda Milliyet" köşesinde "Felek" ismiyle aktarılırken oldukça ayrıntılı denilebilecek bilgiler verilmektedir. Burhan Felek, yazısında kilo mevzuunu konu ederek şu değerlendirmeleri paylaşmaktadır:

"Biz geçen olimpiyatlarda bu usule riayet etmemiştik. O kadar riayet etmedik ki, şimdi ancak yetmiş kilo gelen sıklet o zaman 82,5 kiloya güreştirdik." demekte ve âlem hafiflerken, biz eski zihniyetle ağırlaşmaya çalıştık, ifadeleriyle geçmişe değinmektedir. "Fakat gerek o olimpiyatlar gerekse geçen sene iştirak ettiğimiz Avrupa Şampiyonası bize şayan-ı istifade dersler verdi. Şimdi bizde onların gittikleri yoldan gitmeğe mecburuz... Bir adamın sıkletini düşürmek için bazı hususi tarzları tatbik etmesi ve vücudunu zayıflatmaya çalışması o kadar sahih değildir. Bunun ara sıra mahzurlarına tesadüf ediliyor."⁵⁵ denilmektedir.

54 Talat Midhat, "Olimpiyat Kafilemiz Peşte'de:5", *Vakit*, 13 Temmuz 1928, s.8.

55 Felek, "Zayıflamanın Kolayı Nasıl bulundu?", *Milliyet*, 18 Temmuz 1928, s.2.

Milliyet, 18 Temmuz 1928, s.2.

Yazının devamında müsabaka öncesi sporcuların kilolarının tartılmasına değinilmektedir. “Lakin şimdiki halde elde bulunan nizamname güreşçileri müsabakadan beş altı saat evvel tarttığı ve ancak iki günden kısa süren müsabakadan sonra ikinci bir tartılmaya lüzum gösterdiği ve bu ikinci tartıda da iki kilo fazlaya müsamaha ettiği içindir ki, mazeretini bildiği halde bütün dünyaya usulü mecbur kılmaktadır. Aksi halde hakikatte kendinden ağır adamlarla güreşmeği göze aldirmek lazımdır.”⁵⁶

“Fransa Güreş Federasyonu Reisi Beynelmilel Güreş Federasyonu’nun müteaddit ikinci Reislerinden biri olan Mösyö (Peru) ile Avrupa Güreş Şampiyonası esnasında görüştüğüm zaman o da bu usulün mahzurlarından şiddetle bahsetmiş ve güreşçinin mindere çıkarken hemen orada tartılması esasını teklif edeceğini söylemişti. Ben de bu fikirdeyim, bu suretle herkes hakiki sıkletinden çok aşağı düşmeğe cesaret edemez. Arada zaman kalmayacağı için telafi imkânı münasip olur ve herkes hakiki vezin ve kuvvetle çıkar. Bakalım bu sene beynelmilel kongrede Nizamname tadilatı görüşülürken bu mesele ne şekil alacak...” ifadelerine yer verilmektedir⁵⁷.

Paris kaynaklı olarak 24 Temmuz tarihli haber Anadolu Ajansı’na dayanılarak paylaşılmakta ve haberde; Dokuzuncu Olimpiyat Oyunları’nın cumartesi günü Amsterdam’da açılacağı, 12 Ağustos’ta son bulacağı ve şimdiye kadar iki turnuva yani Hokey ve Futbol turnuvalarının yapıldığı aktarılmaktadır⁵⁸.

56 Felek, “Zayıflamanın Kolayı Nasıl bulundu?”, *Milliyet* 18 Temmuz 1928, s.2

57 Felek, “Zayıflamanın Kolayı Nasıl bulundu?”, *Milliyet* 18 Temmuz 1928, s.2.

58 *Vakit*, 26 Temmuz 1928, s.3.

**Dokuzuncu Olimpiyatların küşadı günü yapılan büyük resmigeçitte kafilemiz
Vakit, 6 Ağustos 1928, s.2**

Amsterdam Olimpiyatı'nın son günlerinde oyunlara dair yapılan değerlendirmelerde; "Dokuzuncu Olimpiyat merasimle küşad edildi. Yapılan geçid resminde çok alkışlandık. Cemal'in girdiği halter müsabakasında 21 millet arasında beşinci olduk. İngiltere, Belçika, Hollanda, Danimarka, Portekiz gibi milletler arkamızda kaldılar." Olimpiyatın açılışını ve iştirak ettiğimiz ağırlık kaldırma müsabakasının neticesini İstanbul'a yukarıdaki satırları ihtiva eden kısa bir telgrafla bildiren bu basit dört cümle, bu çok şayan-ı dikkat hadiseyi ifadeden aciz kaldığını... "İntibaalar, biri gaip olamadan yerine öteki geçerek karma karışık bir manzara yapıyor: Renk renk elbiseli grublar... Muazzam bir kalabalık. Büyük bir stad. mızıkalar, nutuklar, bayraklar, bayraklar, bayraklar..." Amsterdam şehrinin güney tarafında düz bir sahada olimpiyatta katılan bütün milletleri temsil eden sporcu gruplar bayraklarının ve isimlerinin yazılı olduğu tabelaların arkasında harf sırasıyla dizilmişler... "Almanya, Arjantin, Avusturalya, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Kanada, Şili, Mısır, İngiltere, Finlandiya, Haiti, Macaristan, İrlanda, Hindistan, İtalya, Japonya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Meksika, Monako, Yeni Zelenda, İspanya, Portekiz, Çekoslovakya, Yugoslavya, Amerika, İsveç, Hollanda, Yunanistan, Cenubi Afrika, İsviçre, Romanya, Lehistan, Filipin, Panama, Norveç, Uruguay ve Türkiye..." Yunanlıların ise eski olimpiyatlarla münasebetlerinden dolayı ortada yer almaları münasip görülmüştür. Uruguay ve Fransa bayraklarının arkası boş olduğu, bunun sebebinin ise Uruguay'ın Olimpiyat'a zaten yalnız futbol takımıyla katıldığı ve takım Dünya şampiyonu olduktan sonra

merasimi beklemeden memleketine döndüğü aktarılmaktadır. Fransa'nın ise; "Kafilelerinin kâtibi umumisi biraz evvel bir polisin hakaretine maruz kaldığını, bu işle alakadar olan komitede, Fransızların şikâyetine rağmen o polisi değiştirmedigi için protesto makamında merasime girmiyor..."⁵⁹ ifadeleriyle protesto ettikleri bildirilmektedir.

Program ile ilgili olarak aktarılan bilgilerde;

"Takımlar en önde isimlerini gösteren bir levha ve ondan birkaç adım geride bayrakları olduğu halde büyük kapıdan girdiler... Akın akın... Türkiye'de girdi. En önde Tayyar, (Türkiye) yazılı levhayı taşıyor... Şimdi Türkler geçiyor... Bir avuç Türk çocuğu gözleri bayrakta yürüyorlar. İlk tribünde bir alkış sanki zapt edilemeyerek boşandı... Dokuzuncu olimpiyat küşad edilmiştir. Heyecan... Taş tribünler yıkılacak gibi alkıştan inliyor... Coşkun heyecan ve alkış ortalığı sarsıyor. Artık gelsin müsabakalar..."⁶⁰ denilmektedir. Burada ayrıca halter dalında yarışan "Hafif sıklet Cemal'in" yirmi bir millet arasında aldığı derece başarılı olarak değerlendirilmiştir.

28 Temmuz Resmi Geçidinde Türk takımı *Milliyet*, 7 Ağustos 1928, s.1

⁵⁹ *Vakit*, 6 Ağustos 1928, s.2.

⁶⁰ *Vakit*, 6 Ağustos 1928, s.2; "Dokuzuncu olimpiyatın bu ilk müsabakası Türkiye hesabına mucibi memnuniyet bir muvaffakiyetle neticelendi. Bu suretle Türk sporculuğu olimpiyat müsabakalarına iyi bir giriş yapmış oldu. Gülle kaldırmacımızın hafif sıklet Cemal, 21 millet içinde 5. gelmek suretiyle burada bizim arazide olduğu gibi bütün Türkiye de sevinçli akisler uyandıracak bir varlık gösterdi ve pek çok alkışlandı... 21 millet arasında 5. gelmek, İsviçre, Çek, Hollanda, Danimarka, Belçika, İngiltere, gibi halterde isimleri sayılan milletleri arkada bırakmak, Türk ismini onların başına geçirmek birçok milletlere mensub haltercilerin çalışıp çabalayıp erişemediği bir muvaffakiyettir..."

“Nihayet Hollanda’dayız!..” denilerek yolculuğun oldukça ayrıntıları, zahmetleri ile kaleme alındığı görülmektedir. Yazıda, Amsterdam’a geldiklerini ve ertesi gün atletlerin olimpiyat stadının civarındaki talim alanlarında çalışmaya başlayacakları, güreşçiler için birkaç salon gezileceği belirtilmektedir⁶¹.

İkinci Olimpiyat kabilemizin ikamet ettiği (Lordze) yani Şimal Yıldızı Otel
Milliyet, 1 Ağustos 1928, s.2

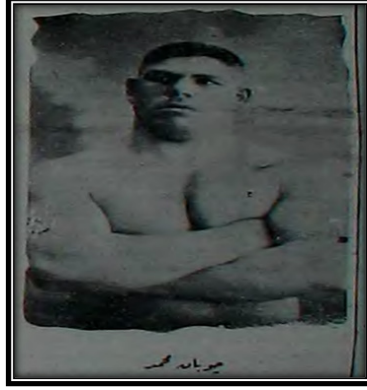
Olimpiyata iştirak eden güreşçilerle atletlerimiz *Milliyet*, 4 Ağustos 1928, s.1

Amsterdam Olimpiyatları’nda Güreş müsabakalarının başlaması ile Türklerin başarıları dikkat çekmiştir. Olimpiyatlara iştirak eden ve dünyanın her köşesinden gelen güreşçiler karşısında Türklerin kazandıkları başarı ile iftihar edileceği vurgulanmaktadır:

“Güreşçilerimizin hepsi galip geldi demiyoruz. Çünkü buna zaten imkân mevcut değildir. Fakat Türk güreşçilerinin yekdiğeri rakiplerin her yeri ayrı ayrı

61 *Milliyet*, 31 Temmuz 1928, s.2.

muvaffakiyetler göstermiş, seçilerek buraya gönderilmiş adamlardır. Bunlara galib gelmek şeref ve muvaffakiyettir. Galib ve mağlub olan Türk güreşçileriyle rakipleri şunlardır: Burhan Hollandalıya sayı ile mağlub olmuştur. Saim, Yugoslavyalı rakibine galib gelmiştir. Tayyar, Lehli rakibine sayı ile galib gelmiştir. Nuri, Danimarkalı rakibine mağlub olmuştur. Şefik, Fransız rakibine sayı ile mağlub olmuştur. Çoban Mehmed Arjantinli rakibine sayı ile galib gelmiştir⁶².

Çoban Mehmed *Milliyet*, 4 Ağustos 1928, s.1

Olimpiyatlarda Tayyar ve Nuri'nin Muvaffakiyetleri" hakkında alınan son haberlerden olimpiyatlarda Burhan'ın Danimarkalı, Saim'in Mısırlı rakiplerini yendikleri bildirilirken, Tayyar Yunanlı rakibini altı dakikada, Nuri Alman rakibini sayı hesabıyla yendikleri paylaşılmaktadır⁶³.

Cemal 85 kiloyu muntazam vaziyette kaldırırken *Milliyet*, 7 Ağustos 1928, s.2

62 *Hâkimiyet-i Milliye*, 6 Ağustos 1928, s.1.

63 *Hâkimiyet-i Milliye*, 6 Ağustos 1928, s.1.

Olimpiyatlar hakkında kaleme alınan bir diğer yazı; “Bugün bizim çocukların özledikleri, istedikleri, yaklaştıkça yüreklerini çırpıştırdıkları gündür” denilerek başlanmakta ve yirmi beş asır sonra tekrar canlandırılan olimpiyatların 9. defa olarak açılışının ardından iki gün atletizm müsabakalarının yapıldığı bildirilmektedir. Yazının devamında şu ifadelere yer verilmiştir:

“Olimpiyatların bizdeki tarz-ı telakkisi başka, dünyadaki itibarı başkadır. Biz, olimpiyat denince maalesef futbol oyunu düşünüyoruz. Esasen spor biz de futbolun takımına, onun nazar-ı istidadı altına girmiştir. Sporu futboldan, memleket gençliğini bu salateyn spordan kurtarmak hepimizin boyunun borcu olsun... Olimpiyatlar, unutmamalı ki, ferdi sporların ferdin, genç erkek veya kadının, tek başına muvaffak olmasının ilamı şerefi için tesis edilmiştir... Mahza şimdiden haber vereyim ki, futbol artık Olimpiyat programından çıkarılmıştır. Bu, olimpiyatlar için hayırlı bir şeydir. Her memlekette Olimpiyat masarifinin nısfını belığ eden bu nankör sporun biraz ihmal edilmesi çok hayırlı bir şeydir.

Atletizm müsabakaları bizde bu kısma karşı olan bütün lakaydıya mukabil dünyayı şiddetle alakadar eden bir spordur. Orada her millet kesif ve müteşahsi enerjisi birbiriyle çarpışır. Bu çarpışmak müthiş bir şeydir. Bunun dehşetini, bir milleti ne şekilde ne büyük bir alaka ile tahrik ettiğini ancak orada bulunanlar görebilirler. Sonunda Olimpiyat direğine bayrağını çekti-ren, dünya müsabakalarına mukabil olan gayretin ve azmin azametini insan bir kere düşünürse tüyleri ürpermek kabil değildir...”⁶⁴ .

Amsterdam Olimpiyat Oyunları’nın 2 Ağustos 1928 yani “asıl olimpiyat yani Atletizm turnuvasının dördüncü günü 1500 metre düz koşunun seri koşullarıyla kapandı” ifadesine yer verilmektedir. Burada ayrıca 1928 yılı Olimpiyat Oyunları ile ilgili değerlendirmeler yer almaktadır. Burada yer verilen haberde, Amsterdam Olimpiyatı’nın, tahmin edilenin aksine Paris Olimpiyatı’ndan daha fazla başarılı bulunmaktadır. “Paris’te Atletizm müsabakalarına azami 10.000 kişiden fazla (ender olarak) ancak gelirken, burada her gün 20.000 kişi (mütemadi yağmura ve soğuğa rağmen) bulunuyor. Bunu Almanların geçen olimpiyatlara kabul edilmemiş iken bu olimpiyata girmiş olmalarına atfediyorlar. Hiç değilse beş on bin Alman sporcu var.” ifadeleri ile katılımın yoğunluğuna dikkat çekilerek gerekçesi vurgulanmaktadır. Ayrıca stadın özelliklerinin yanı sıra genel bilgiler de aktarılmaktadır:

64 *Milliyet*, 7 Ağustos 1928, s.2.

“...Amsterdam stadı sırlı kırmızı tuğladan yapılmış olmasına rağmen Kolomb stadından güzel ve ondan daha pratiktir. Lakin en büyük mahzuru, memurlarının Felemenk lisanından başkasını anlamamalarıdır.”

Olimpiyatlarda bütün milletlerin atletleri sahada ahzi mevkii edilirken tayyareden alınan bir resim *Milliyet*, 8 Ağustos 1928, s.2

Bu olimpiyatlarda 1924 yılına nazaran kadın sporcuların daha fazla olduğuna dikkat çekilmektedir: “Kadınlar müsabakasında şayan-ı dikkat bir nokta: yüz metre kadın koşusunun finali yapılırken iki defa yanlış çıkış yaptığı için bir Kanadalı kızı müsabakadan ihraç ettiler. Hemen hüngür hüngür ağlamaya başladı.” Denilmektedir. Kadın sporcular ile ilgili olarak “Birinciliği alan Polonyalı sarı, kuru sinirli bir kızcağız, attığı diskin çok ileri düştüğünü görünce sahada sevincinden dans ediyordu. Biz erkekler, böyle hafiflikler de yapmayız...”⁶⁵ yaklaşımı dikkat çekmekte ve ayrıca Türkiye Eskrim Takımı’nın 8. olarak dün finale ayrıldığı bilgisi verilmektedir⁶⁶.

⁶⁵ *Milliyet*, 8 Ağustos 1928, s. 2.

⁶⁶ *Vakit*, 10 Ağustos 1928, s. 2.

Olimpiyatlardan Dönen Güreşçilerimiz Sirkeci İstasyonunda *Vakit*, 13 Ağustos 1928, s.1

Güreşçilerimizden Olimpiyat müsabakalarına iştirak eden Mehmed, Şefik, Nuri Burhan, Saim, Tayyar Beyler başlarında idarecilerden Ahmed Fikri Bey olduğu halde dün sabahki Konvansiyonel treniyle şehrimize gelmişler, Sirkeci İstasyonu'nda karşılanmışlar ve aldıkları neticelerden dolayı tebrik edilmişlerdir. Güreşçilere olimpiyatta yaptıkları müsabakalar hakkında değerlendirmeleri sorulduğunda: kafilenin idaresindeki intizamdan, müsabakalarda kazandıkları neticelerden memnuniyetleri belirtilmekle birlikte, Olimpiyatta Güreş müsabakaları için düzenlenen programdan şikâyet etmişlerdir. “Bu meyanda bir güreşçinin pek kısa bir zamanda dört beş müsabaka yapmak mecburiyetiyle karşılaştırıldığını ve bu günkü müsait neticeyi böyle ağır müsabaka şartlarına rağmen kazandıklarını söylemektedirler”⁶⁷.

Aynı resim paylaşarak 13 Ağustos 1928 tarihli Milliyet gazetesinde yer verilen haberde, güreşçilerin başarılarının tahminin üzerinde olduğu vurgulanmakla beraber burada da programdan şikâyet edildiği görülmektedir. “Ancak güreşçilerimiz böyle mühim müsabakalarda programın gayet güzel ve güreşçilerimiz tamamıyla yorulmuş bir şekilde tertip edilmiş olmasından şikâyet etmektedirler. Mesela en mühim sonucu elde eden Tayyar son günü dört beş saat zarfında dört güreş tutmak mecburiyeti karşısında kalmıştır”⁶⁸. Bilgisi paylaşılmıştır.

67 *Vakit*, 13 Ağustos 1928, s. 1.

68 *Milliyet*, 13 Ağustos 1928, s. 1

1928 Amsterdam Olimpiyat Oyunları'na Dair Değerlendirmeler

Amsterdam Olimpiyatı'na Türkiye'nin katılmasına dair daha sonra basında vurgulanan hususlar dikkat çekmektedir. Burada Amsterdam Olimpiyat Oyunları'na devlet desteğinin 30.000 lira olduğu ve 1924 Olimpiyat Oyunları'ndan daha geniş bir kadro ile katılımın sağlandığı bilgisi verilmektedir⁶⁹.

“Paris'ten, Amsterdam'a dört sene sonra vardığımız zaman Türk futbolunun halini acıklı bir halde görüyoruz...40 kişiden mürekkep bir takım bir sürü indî hesaplardan sonra soluğu Prag'da aldı. Spor tarihimizde Lale devri diye anılan ve ölmez bir hatıra bırakan Prag kampı, yenen, içilen, eğlenilen bir zevk ve safa yeri halini aldı. Ne alan belli idi ne satan. İşe yaramayanlar İstanbul'un yolunu tuttu. Kafiyelede esasen para suyunu çekmişti⁷⁰. “Çağımız, sporu bir sağlık ve güzellik kaynağı saydığı kadar keskin bir propaganda kılıcı diye tanıyor. Haritaların çetrefil çizgileri, alaca renkleri arasında kaybolmuş devletçiklerin bazıları bu sayede göze girdiler... Yalnız unutulmamalı madalya ikiyüzlüdür. Belirsiz bir varlığı güneşe kavuşturduğu kadar, güneşlere de ağır bir bulutun gölgesini düşürebilir. Spor meydanı bir bahçeye benzer. Atletler, güreşçiler, futbolcular falan filanlar uzun emekler sürekli bakımlar, titiz kollarla son kokusunu ve son rengini bulan çiçeklerdir... Bu son hazırlıkları yapmadan yapanların arasına girenler kendi kendilerini çiğnemiş olurlar. O vakit propaganda geriye patlayan tüfek gibi taşıyanı yere serer...”⁷¹.

Amsterdam Olimpiyat Oyunları hakkında daha sonra yapılan değerlendirmelerle dikkat çekilirken;

“1928 olimpiyatlarında işlenen en büyük hata, maalesef futbolumuzun senelerce ilerlemesine mâni hatta gerilemesine sebep olanlar, 1928 Olimpiyatları teşkilatın kulüpçülük ve vukufsuzluk yüzünden yaptığı hata, futbolumuzun tarihini, yolunu velhasıl her şeyini değiştirmiş ve çok güzel bir yol üzerinde bulunan bu sporu baltalamıştır. 1928 Amsterdam hezimetinden sonra futbol idaresine bir korkaklık geldi. Ve hariçle teması kestik. Faydası ne oldu? Futbolda mağlub olmak büyük bir felaket değildir. Yeter ki iyi hazırlanmış ve çalışılmış olsun...”⁷² ifadelerine yer verilmiştir.

69 Tanin, 29 Birinci Teşrin 1944, s. 8.

70 Son Posta, 14 Şubat 1936, s. 9.

71 S. Gezgin, “Olimpiyat Sıtması”, *Kurun*, 4 Ağustos 1936, s. 2.

72 Ulvi Ziya, “Asıl Kabahat”, *Haber Gazetesi*, 5 Ağustos 1936, s. 7.

Türkiye, Olimpiyat Oyunlarına; atletizm, bisiklet, eskrim, futbol, halter ve güreş branşlarında 40 sporcuyla katılmıştır. Güreş branşında Tayyar (Yalaz) 4., Saim (Arıkan) 6., Nuri (Boytorun) ve Çoban Mehmet 7. olarak derece elde etmiştir. Halter branşında yarışan Cemal (Erçman) 8. olmuştur. Türkiye’yi temsil eden bu sporcular, Türkiye Cumhuriyeti’nin Olimpiyat Onur Kütüğü’ne adını yazdıran ilk sporcular olarak tarihe geçmişlerdir⁷³.

Ayrıca, Balkan Oyunları fikri, ilk olarak 1921 yılında Yunan Amatör Atletizm Birliği tarafından Balkan ülkeleri arasında barış, güven ve dostluğun kurulmasına yönelik ve sporcuların gelişimini sağlanması adına ortaya atılmıştı. Bu fikir daha sonra 1924 ve 1928 Olimpiyat Oyunları’nın sonuçları nedeniyle gelişmiş ve 1929 yılında resmi olarak ilk oyunlar düzenlenmişti. Amsterdam Olimpiyat Oyunları esnasında Balkan ülkelerini temsil eden sporcuların Avrupalı ve Amerikalı sporculara nazaran başarısız olması Yunanistan Delegasyonu Başkanı Balkan Oyunları’nın düzenlenmesi fikrini gerçekleştirmek için somut bir gerekçe oluşturmuştu.⁷⁴

Sonuç

Tarihsel süreç içerisinde insanlar bedensel özelliklerini güçlendirmeye yönelik çalışmalar içerisinde olmuşlardır. Bu doğrultuda Antik Yunan’da yapılan spor yarışmaları olarak olimpiyatlar Fransız asilzadesi Baron Pierre de Coubertin’e modern olimpiyat oyunlarının düzenlenmesi fikrinde kaynaklık etmiştir. Cumhuriyet öncesinde Osmanlı Devleti’nde bu alandaki önemli gelişmelerden biri Baron De Coubertin ile İstanbul’da görüşen Selim Sırrı Bey’in ülkede bir Olimpiyat Cemiyeti kurmasıdır. Bununla birlikte Osmanlı Devleti zamanında kurulmuş olup Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nde de faaliyetlerine devam eden Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı Kurumu’nun yeni kurulan devletin ilk yıllarında spor faaliyetlerinin yürütülmesinde önemli yere sahip olduğu görülmektedir.

Yeni Türk Devleti’nin kurulmasının ardından spor alanında uluslararası sahada katılım gösterdiği faaliyet 1924 Paris Olimpiyat Oyunları’dır. Bunun ardından Türkiye Devleti’nin 1928 yılında Amsterdam Olimpiyat Oyunları’na katılma kararı almıştır. Bu oyunlar öncesi antrenmanlar, farklı ülkelerle maçlar yapmak üzere Futbol Millî Takımı’nın Prag’da kaldığı günler dikkat

73 Celil Bozkurt, “Atatürk Dönemi Olimpiyat Oyunları”, <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturk-donemi-olimpiyat-oyunlari/?pdf=4411>, son erişim tarihi: 27.02.2024.

74 Fehim Kuruloğlu, “Türkiye’nin Spor Diplomasisi ve Balkan Oyunları”, Uluslararası Balkan Sempozyumu, İstanbul 2022, s. 127.

çekmektedir. Çünkü Türk Millî futbol kafilesinin burada geçirdiği günlerin Amsterdam Olimpiyat Oyunları'nda özellikle Türk Millî Futbol Takımı'nın Mısır Millî Takımı karşısında aldığı 7-1'lik sonucun, "feci" olarak nitelendiği ve eleştirilere sebep olduğu görülmektedir. Bu yenilgide Türk Millî Futbol Takımı'nın Prag'da kaldığı sürece dikkat çekilmektedir. Bu gelişmelerin dönem basınında ayrıntıları ile aktarıldığı görülmektedir. Basından *Vakit* gazetesine adına *Faik* ve *Milliyet* gazetesinden *Felek* notu ile paylaşılan haberlerle olimpiyat günleri değerlendirmeleri kamuoyuna yansıtılmıştır.

Türkiye Amsterdam Olimpiyat oyunlarına, atletizm, bisiklet, eskrim, futbol, halter ve güreş branşlarında 40 sporcuyla katılmış olup güreş branşında Tayyar (Yalaz) 4., Saim (Arıkan) 6., Nuri (Boytorun) ve Çoban Mehmet 7., halter branşında Cemal (Erçman) 8. olmuştur. Türkiye'yi temsil eden bu sporcular, Türkiye Cumhuriyeti'nin Olimpiyat Onur Kütüğü'ne adını yazdıran ilk sporcular olarak tarihe geçen isimler olmuşlardır.

Amsterdam Olimpiyat Oyunları ile ilgili dikkat çeken bir konu da burada ortaya çıkan sonuçlar neticesinde daha sonra Balkan ülkeleri arasında düzenlenen oyunlara etkisi olmasıdır. Çünkü Amsterdam Olimpiyat Oyunları'nda Balkan ülkeleri sporcularının aldıkları sonuçlar üzerine kendi aralarında müsabakalar düzenleyerek ülkeler arası dostluk ve kaynaşmaya bir vesile kılmışlardır.

Olimpiyat Oyunları barışın sağlanması, sağlıklı nesillerin yetiştirilmesi ve milletlerin dostluk ilişkilerini geliştirmesi açısından önemli faaliyetler olarak görülmüştür. Türkiye Cumhuriyeti Devleti açısından ise olimpiyatlar siyasi, kültürel ilişkilerin geliştirilmesine yönelik faaliyetlerden biri olarak değerlendirilmiş ve Mustafa Kemal Paşa, Türk sporcularının olimpiyatlara katılmasını teşvik etmiş ve yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni çağdaş dünyaya tanıtmak istemiştir.

KAYNAKLAR

Arşiv

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 180.9.0.0 / 3.18.4, 24.01.1928.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 144. 36. 3 / 148, 12.04.1928.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 3. 18. 1 / 180.9.0.0, 17.05.1928.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 3. 18. 2 / 180.9.0.0, 25.04.1928.

Sürelî Yayınlar

Akşam, 19 Mayıs 1928.

Akşam, 29 Mayıs 1928.

Akşam, 30 Mayıs 1928.

Akşam, 4 Haziran 1928.

Akşam, 7 Haziran 1928.

Akşam, 8 Haziran 1928.

Akşam, 15 Haziran 1928.

Akşam, 19 Haziran 1928.

Akşam, 27 Haziran 1928.

Akşam, 29 Haziran 1928.

Faîk, “Olimpiyatlarda Milliyet”, *Milliyet*, 9 Temmuz 1928.

Felek, “Zayıflamanın Kolayı Nasıl bulundu?”, *Milliyet*, 18 Temmuz 1928.

Hâkimiyet-i Milliye, 6 Ağustos 1928.

Milliyet, 30 Temmuz 1928.

Milliyet, 31 Temmuz 1928.

Milliyet, 7 Ağustos 1928.

Milliyet, 8 Ağustos 1928.

Milliyet, 13 Ağustos 1928.

Sadak, Necmettin, “Spor Dedikoduları”, *Akşam*, 26 Haziran 1928.

S. Gezgin, “Olimpiyat Sıtması”, *Kurun*, 4 Ağustos 1936.

Son Posta, 14 Şubat 1936.

Talat Midhat, “Olimpiyat Kafitemiz Peşte’de:5”, *Vakit*, 13 Temmuz 1928.

Tanin, 29 Birinci Teşrin 1944.

Ulvi Ziya, “Olimpiyatlarda Hezimetimizden Üç Gün Evvel İhtisaslar”, *Akşam*, 5 Haziran 1928.

Ulvi Ziya Yenil, “Asıl Kabahat”, *Haber Gazetesi*, 5 Ağustos 1936.

Vakit, 25 Nisan 1928.

Vakit, 28 Nisan 1928.

Vakit, 4 Mayıs 1928.

Vakit, 14 Mayıs 1928.

Vakit, 18 Mayıs 1928.

Vakit, 1 Temmuz 1928.

Vakit, 3 Temmuz 1928.

Vakit, 7 Temmuz 1928.

Vakit, 13 Temmuz 1928.

Vakit, 19 Temmuz 1928.

Vakit, 26 Temmuz 1928.

Vakit, 6 Ağustos 1928.

Vakit, 10 Ağustos 1928.

Vakit, 13 Ağustos 1928.

Kitap ve Makaleler

Akgül, Hilal, “Cumhuriyet Dönemi Spor Adamlarından: Burhan Felek”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C 17/S. 49, Mart 2001, s. 203-236.

As, Efdal, “İmparatorluktan Cumhuriyete Geçiş Sürecinde Bir Uluslararası Entegrasyon Örneği Olarak Modern Olimpiyatlara Katılım”, *Ankara*

Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, S. 59, Güz 2016, s. 1-49.

Bozkurt, Celil, “Atatürk Dönemi Olimpiyat Oyunları”, <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturk-donemi-olimpiyat-oyunlari/?pdf=4411>, son erişim tarihi: 23.03.2024.

Kuruloğlu, Fehim, “Türkiye’nin Spor Diplomasisi ve Balkan Oyunları”, *Uluslararası Balkan Sempozyumu*, İstanbul, 2022, s. 123-139.

Mutlu, Mustafa, “Beden Terbiyesi ve Spor Hayatında Selim Sırrı Tarcan (1874-1957)”, *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, C 16/S.32, Güz 2020, s. 583-615.

Özdilek, Çetin, Şentürk, Aydın, Döşyılmaz, Enver, “Modern Olimpiyat Oyunlarının Tarihi Gelişimi ve Olimpiyatların Gezici Olma İlkesinin Günümüze Kadar Düzenlenen Oyunlar Açısından Değerlendirilmesi”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 9, 2003, s. 1-15.

Şinoforoğlu, Tolga, “Türkiye’nin Erken Dönem Olimpik Serüveni ve Ay-Yıldız’ın Olimpiyat Oyunları’nda İlk Temsili (1896-1921)”, *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, C 18/S. Spor Tarihi Özel Sayısı, 2020, s. 21-55.

The Ninth Olympiad Being The Official Report Of The Olympic Games Of 1928 Celebrated At Amsterdam, Issued By The Netherlands Olympic Committee (Committee 1928), Edited By: Van Rossem Secretary General, Translated By Sydney W. Fleming.

Yurtoğlu, Nadir, “Atatürk Döneminde Türkiye’de Spor Politikası (1922-1938)”, *Sporda Finansal, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar*, ed. İbrahim Yaşar Gök, Faruk Dayı, Nobel Bilimsel Eserler, Ankara 2020.

